

XLI 14
20

LA SEÑERA

SEMANARI :: :: ::

:: RECHIONALISTE

Número sólt

5

séntims

AÑ I

Valensia 16 de Agost de 1914

NÚM. 1

Respetable públic

May s' haguérem atrevit a demanar la teua benevolència si no creguérem que cumplíem un deure qu' el cariño a la terra mos impósa.

El resurchir valensianiste, motivat per els desaires del sentralisme, ha obèrt els ulls de totes les persones que conserven en son cór sentiments de patriotisme y les han obligat a pendre actituts que, de continuar, donarán dies de glória a nóstra vollguda Valensia.

Les nóstres aspiracions consistixen en ferse èco d' eixe resurchir y omplir el buit qu' en la Prensa valensiana es notaba.

No volem dir en asó que 's constituim en òrgue del rechionalisme; es més, desde arà fem públic qu' el día que elements més autorisats que nosatros se desidixquen a publicar el periòdic rechionaliste ofisial, desapareixerem pera deixar lliure el camí y prestar la cooperasió entusiástica als que puguen realisar un treball més profitós que el nóstre.

Mentres tant, si logrem que el públic mos acullixca en simpatía se donarem per molt pagats dels treballs y sacrificis que s' imposem.

No volem acabar estos renglóns sense dirichir una salutasió a la Prensa de la rechió valensiana, y especialment, a la que, com nosatros, dedica els seus treballs a la conservasió del idioma.

Y vacha per davant un abráns entusiástic y cariños a les entitats rechionalistes, que portaes del amor a Valensia, han dut a cap un sinfi de sacrificis, que may será prou agrait.

LA REDACSIÓ

LA SEMANA

Va ya més de quinse dies la guèrra europea y encara no s' ham pogut posar d' acòrt respècte a les causes que l' han motivat.

Segóns d' ahon siguen els informes, y segóns qui els arreplegue, son culpables la Triple o la Tríplici, y res tindria de particular qu' en lo apasionats que som per así s' agarrárem a bofetaes per defendre a uns o atres.

Lo que pasma a la chent més que res es la temeritat d' Alemania, que ha desafiat a tota Europa, y pareix que per ara surren de lo lindo a qui troven per davant, en ea que atra còsa diguen els periòdics.—

El «qué paliza les dimos ellos a nosotros» els periòdics fransesos y afransesats están diento a cada instant.

La fòrsa d' Alemania es maravillosa: ¿per qué?

Pues perque allí el sentralisme està reduït a la menor expressió possible: perque el rechionalisme es el que domina.

Cuant España fon rechionalista declarará la guerra a totes les nacions que s'oposaben a son engrandiment.

Per aixó mateix si els nostres desichos foren prou pera que Alemania triunfara, ho desichariem de tot còr.

L'acte d'afirmació valensianista

Pòcs dies han pasat desde qu' en nòstre teatro Eslava se selebrá tan important acte, y yá la Choventut Valensianista, finides les tasques del mateix, se dispòsa a portar a la pràctica tot son programa de propaganda intensiva.

Segurs estem de que nòstre pòble ha de posar tota sa fe y entusiasmes en eixa còlla de chovens que representen un ver resurehir. No pòrten el prechuí de ninguna idea política que els prive ni 'ls comprometa; sòls pòrten el cariño y respècte pera tot lo valensia, siga de la tendència que siga o de! partit qu' es vullga.

¡Qué no sería hui de Valensia si a conte de pèdres per els carreróns sense eixida dels personalismes haguera posat tots eixos entusiasmes per defendre lo seu!...

Ya es hòra, pues, de que Valensia òbriga els ulls, y ara que se inisia el despertar, se fasa càrrec del seu èrro eintenté alvansar tot el temps perdut.

Siga tot entusiasmo pera eixa valerosa Choventut, verament saturá de idees modernisimes e inspirá per el més alt consèpte de llibertat y pro-

grés. Femse càrrec de lo que som y de lo que valem y acabem pera sempre en nòstra desunió, punt de partida de les inaguantables burles del Estat Sentral.

Sigam tots uns, tots valensiáns... No nos impòrte més que nòstre engrandiment, que sagrat deure de fills es defendre la pròpia llar... Acabem de medir als hòmens per sos colors polítics; sòls nos impòrta saber si son honrats y si treballen per Valensia...

Y aixina farem un òbra de grandea y de pau.

Y entonses, dignificats els partits per el pòble qu' els forma, cuant un hóme públic parle será la d' ell la veu del pòble qu' el seguix, no com ara, que cuant un polític parla es tan sòls lo que a Madrit convé.

FERRÁN FERRÉ

VÈRSOS ANTICS

¿Qui es la Diana gallarda?
 ¿Qui la fa beldat tan rara?
 ¿En la cara té el crisòl?
 Pues sapien de pòl a pòl
 Com mon amor s' alabansa
 Al nort qu' es de ma esperansa
María cara de sòl.

¿Qui es nevat y eminent mon?
 ¿Hon están les maravelles?
 ¿Y qui son del sòl raigs bells?
 Publiquen tots los ossells,
 Que van per l' aire volant,
 Com de María es encant
Son front, selles y cabells.

¿Qui son fins diamantets?
 ¿Qui arcaduf d' òr perfectè?
 ¿Y una ben rica perleta?
 ¿Pues qui sería el poeta

Que a María, fent pintura,
 Callaria la hermosura
De ullets, naset y boqueta?

Son pedres ben presiosetes.
 Son rosagants clavellets.
 Numen, ¿per qué tant t' exaltes?
 Rahó es que brinques y saltes,
 Lluseta, pues tan be apuntes
 Y que a esta pintura achuntes
Dentetes, mórrets y galtes.

De marfil tornechaet.
 De neu está copaet.
 Y es en capoll la roseta.
 María es salandoneta,
 No hia qui ho puga negar
 Y l' acaben de adornar
Collet, pitet y barbata.

De tots, cristali mirall,
 El tot de s' arquitectura
 Mantenintla en dos puntets.
 Así's perden los discrets
 Quedantse en admirasió
 Veent tanta perfección
En tall, sintura y peucts.

Valensianisme

Son pòcs els valensiáns qu' han dedicat la seua activitat a estudiar les còses de la terreta y a treballar en asunts, que si be donen llaus entre els paisáns, no produixen, econòmicament parlant, lo que la mateixa activitat, empleá en atres còses, produiria.

U d' estos pòcs benemèrits valensiáns es En Lluís Tramoyeres.

Portat per les seues afisións, dedica una bona part de sa vida a rechirar els papers d' els Archius, ahon poguera encontrar algo referent a la

història de la Prensa valensiana, y después de coleccionar tots els datos que pogué encontrar, publicá un llibret curiosísim a més no poder, y que s' agotá casi en seguida de publicat; hasta influència y tot se nesedita pera poder comprar, dinés en má, un exemplar.

Achudat per el no menos valensianiste benemèrit Serrano Morales, completá els datos adquirits y prepará la segón edisió de la «Història de la Prensa Valensiana».

L' Achuntament se comprometé a publicarla, entenant qu' el treball fet era digne de tal prèmit. Pero esta es l' hõra en que dita segón edisió no s' ha publicat, segurament porque l' Achuntament no s' enrecòrda, y ademés perqu' En Lluís Tramoyeres es un hõme tan modèst, que no creu qu' el seu treball valga la pena de qu' els valensianistes tinguen una chõya se-mechant.

Pero nosatros, qu' estem convenuts de lo contrari, apelem als sentiments patriòtics de la Prensa valensiana pera que fasa seua la nõstra petisió, y aixina el alcalde, al vore tal unanimitat, no tindrà més remey que cumplimentar el acòrt del Achuntament.

Carrers de Valensia

El de la Maravilla

Había un carrer pròp del que pasaba y pasa l' Vall Machor, al cual carrer el batechá el pòble en lo nòm de carrer de la «Mare-Vella», porque así, com sabem, se diuen mares les

sequies principals destinaes a traure les secesions de la nôstra urb.

Pues be; quant aplega la época del acastellanament, en conte de *maravella*, llixqueren «maravella», y al traduir al castellá, escrigueren «calle de la Maravilla» com se diu hui.

El nòm antic recordaba algo: el actual, ni té més sentit, ni més significació que la ignoransia dels autors.

DE CONVÈRSA

—¿Che, Sento, has ouit canonaes?

—No, Doctor.

—Pues, hòme, a propòsit de canonaes, ¿qué diuen per ahí del Dirècte?

—Ara, Doctor, están tots ocupats en desenredrar l'anredo internacional.

—No, hòme, no. ¿Qué té que vore Martines Aloy o Aloa (de les dos maneres se diu) en el jaleo?

—Yo ho dic perque, segóns va dir, cri-daria als de la Chunta o la constituiria, o no sé quines còses havia de fer; lo ben sèrt es que no ha fet res.

—Che, Sento, ¿has ouit?

—Sí; pareix que vinga algú.

—Ahí está. Pasa, pasa, Serrano.

—Doctor; que s' ha mudao.

—Bòn dia, Doctor.

—Hola, Mareha Real. ¿Qué me contes?

—Che, que estic molt cremat. ¿No saps lo que me pasa?

—Si no desembuches...

—¡Cuánt ya els tenía en la bolchaca!

—Però, che; vinga, explicat.

—Sinc millóns, Doctor, sinc millóns.

—Pero, che, digues...

—Pa repartir entre quatre...

—Pero, hòme; no 'm fases estar aixina.

—Adiós, «derecho de tanteo»; sinc mi-

llóns entre quatre. Adiós, adiós, adiós. ¡Tinc molt mala pata! Adiós.

—¿Qué vòl dir asó?

—¡Hola, bujiero! Còntam algo. ¿Qué hia de nou?

—Che; estic desesperat, Cudòl.

—¿També tú?

—¿Pues que el cas es pera meñs?

—Disme, hòme, disme.

—¡Cuánt ya els tenía en la bolchaca!

—Pero, che; vinga, explicat.

—Sinc millóns, Doctor; sinc millóns.

—Pero, che, digues...

—Pa repartir entre quatre...

—Pero, hòme, que estic impasient.

—Adiós, «derecho de tanteo»; sinc millóns entre quatre. ¿Tindrè mala pata? ¡Che, y cuánt ya els tenía en la bolchaca!

—Adiós.

—¡¡Doctor!!

—¡¡Sènto!!

—Así estie yo, Doctor. Perdone que entre d' esta manera

—No hia de qué; pero extrañe vòret hui disapte per esta casa. ¿T' ha eixit la sòrt gròsa y has deixat el ofisi de tranviero?

—Lo únic que me faltaba; que vingue-
ra ara vosté en chungues.

—Pues, che, mira; no hu entenc. ¿Es que han fet ya el reparto sosial?

—No 's burle, Doctor, no 's burle. Sinc millóns que me se 'n han fuchit de la bolchaca.

—Che, aixó es gròs.

—Repartits entre quatre.

—Pero, ¿cóm ha segút aixó?

—Adiós, «derecho de tanteo»; sinc millós... entre quatre... ¡Y cuánt ya els tenía en la bolchaca!... Adiós.

—¡¡Sènto!!

—¡¡Doctor!!

—Enténs algo de tot asó?
 —Ni una paraula.
 —iii...!!!
 —iii...!!!

Per la còpia,
 EL DOCTOR CUDOL

Munisipaleríes

El paseig de l'Albufera

Fa ya molts anys, una empresa extranquera va vindre a Valensia y li proposá al Achuntament construir per son conte un paseig de Valensia al Perelló.

Les vòres del paseig estarién poblaes per chalets; en el Perelló se construiría un gran casino; als vint anys, edifisis, casino, paseig y demés millores, pasarién a ser propietat de l'Achuntament.

Ya casi aprobat el proyècte, els consechals republicáns, qu' entonses estaben en machoría, comensaren a demanar chalets, y la empresa 's va vorè obligá a desistir.

Ara pareix que l' alcalde Maestre reproduix el proyècte: no faltaba més que tornaren els consechals a demanar chalets, y que 'l paseig s' entornara al «panteón» depòsit de tots els expedients que l'Achuntament no li convé qu' ixquen.

¿Y aixó de Criado?

Ya van unes cuantes sessions qu' asistim al espectacle de que un consechal de la coalisió monárquica, D. Rafael Criado, fa la contra a molts dels aictámens que la machoría presenta.

Si se tractara d' un atre, atribuiríem eixa actitud a una chenalitat més o meñs fonamentá; pero tractantse de Criado, que desde que ocupá un llòc en el Consistòri ha fet algunes còses bones pera Valensia, tractárem de inquirir la causa, y lo qu' ham pogut traure en net, es lo siguient:

El dit consechal es teniente alcalde del Museo. En cumpliment del càrrec, ha

demanat varies vegaes còses que creía d' interés pera el distrit.

La contestasió obtenguda ha segut sempre la mateixa:—Yo milite en un partit y dec ser disciplinat. En eixe distrit delelegat del partit es fulano de tal; pòses d' acuerdo en éll, y si está conforme, no tinc cap inconvenient en fer lo que vòl vosté.

Semechant contestasió, rebuda varies vegaes, han arribat a posarlo nerviós y l' han obligat a pendre eixa actitud.

En ca que nosatros lamentem que Criado no hacha fet pública la causa del seu prosedir, perque a pesar de lo transcrit reselem que deu haber algo més, se congratulem, per la sensilla rahó de qu' en avant s' oposará a que pasen moltes trapaseríes: les de que éll s' aulore per lo meñs, pues en l' Achuntament se fan còses que ni el mateix alcalde s' entera.

Y aixó que l' alcalde no es tonto.

Moviment lliterari

En esta secsió donarem conte dels llibres que nos envien.

Estos llibres els dedicarem a fer una biblioteca valensianista qu' estará a la disposisió del públic.

Sabem que n' hian per ahí varios valensianistes entusiastes que preparen la publicasió de llibres valensians.

Els autors son conegudisims:

El Dr. En Faustino Barberá, el abogat En Ferrán Cuesta, els poetes Puig Espèrt, Mustieles y atres.

Les referènsies que tenim son de que dites publicacions van a ser un éxit.

¡Animo y cap avant!

¿“Aguaiyo” se retira?

Molts son els beneficiats per la Fira de València; molts els qu' han gochat lo que no 's pòt dir recreantse veent a Belmonte y al Gallo fer filigranes; pero en mich de tanta alegria, s' han desenrollat espantoses trachèdies, que no sabem encara còm acabarán.

Y una de tantes ha segut la del ilustre revister *Aguaiyo*.

Bombiste asèrrim en temps del Bomba, feu tragar molta quina als gallistes publicant lo bò del Bomba y lo mal del Gallo.

Els gallistes se desfogaben enviantli anònims plens d' amenases; pero res l' acoquinaba. Com el director el deixaba en completa llibertat, el gran *Aguaiyo* estava en les seues glòries.

Pero enguañ el director del *Diari* no era el mateix; apenes prengué posesió del càrrec, el cridá y li digué:

—Le ruego a usted que no acentúe de ese modo su campaña contra los Gallo.

—¡Pero si yo no digo más que lo que veo!

—Bueno; pero el público se queja, y no hay más remedio que darle la corriente.

Desde aquell dia, el gran *Aguaiyo* cambiá de pensar. Ya no escribía igual. Tots els llechidors del *Diari* varen vore en gran extrañea que *Aguaiyo*, aprofitant la primera ocasió, cantaba el «yo pequé».

Pero com ahon ya sempre queda, al vindre les corregudes de Fira, *Aguaiyo* s' ha desfet en elòchis a Belmonte; els gallistes s' han cremat y li han escrit una carta plena d' insults y atres còses pichors.

Nosotros ham tingut ocasió de parlar en éll, y l' ham vist tan disgustat, que casi estem per asegurar que se retira.

Les enveches y ambisións d' alguns individuos es fásil qu' el desidixquen.

TEATROS

Bònes notisies

Les tentatives fetes hasta hui pera qu' el teatro rechional siga lo que deu ser y lo que tots els valensianistes volem que siga, pareix que van a tindre felisisim resultat.

Segóns ham ouit dir, la pròxima temporá serà de sorpreses gustoses pera els rechionalistes, pues pareix qu' el empresari d' Eslava, esclarit valensianiste En Visent Barber, se propòsa dedicar un dia semanal a la representasió d' òbres valensianes.

Se diu que les chiquetes dificultats en que se tropesaba, quedarán vensudes gracies al esfòrs d' els autors de la terreta, tant músics com lliteratos, que preparen alguna que atra sarsuela, sainetes, comèdies y hasta un drama.

Si les notisies escrites se confirman, nosotros obrirem concursos pera animar als chovens a seguir els pasos d' Escalante, Palanca, etsètera.

Y mentres tant, a treballar pera que la humorá de Barber no fracase.

CORRESPONDÈNCIA

En esta seesió contestarem tot lo que fasa referència a asunts del periódic, tant en la part administrativa com en la literaria.

Els que vullguen contestasió per corrén, que envien el franqueo corresponent.

DE LA FIRA

Cheneralitats

Ya que reconéixer que, s'organise com vullga la Fira, siguen pòcs o molts els festechos que se fassen, la chent dels pòbles ve a Valensia en número extraordinari.

Es una llástima, donats estos antesedents, que la Fira no siga lo que deu ser: una exposició de productes valensiáns, obchecte a que obedix la seua fundasió.

A propòsit de asó varem llechir en el diari *El Pueblo* un article molt ben pensat, en el que se parlaba en tal sentit.

Lo qu' es una llástima, qu' els republicáns no s' enrecordaren de portar a la práctica lo que allí se recomanaba quant eren machoría en l' Achuntament, y creem que deuen posar de sa part lo que puguen pera que al añ pròxim la Fira retorne a omplir el fi pera que se va instituir.

Entitats ofisials

Clar está, que com a bònns valensiáns, s' alegrem de que les entitats ofisials prenguen part dirècta en tot lo que siga realzar el nòm de Valensia.

Pero com vullga que la Fira es còsa que afècta dirèctament al Comèrs y a la Industria, entenem que les entitats que ho representen deuen ser les organisaiores de tot lo que a la Fira fasa referènsia, y les entitats ofisials deuen actuar, no com a elements directors, sino pera facilitar tot lo que siga menester.

Y creem també que la Diputasió provincial deu actuar en quant se referixca a festechos rechonals, com el Concurs de bandes y atres de índole cultural que se podien organisar.

Pareix que enguañ el Ateneo Mercantil, Sindicat y Unió Gremial, se proposaben algo en el sentit exposat; pero

varen pendre pòr a sèrtes actituts, y pera evitar conflictes ho deixaren éstar.

Concurs de bandes

Com ham dit aváns, es u dels festechos que debien anar per conte de la Diputasió o de una comisió formá per representants de les Diputasións de Valensia, Alacant y Castelló.

Este festeig, que pareix creat pera que servixca de estímulo a la chent treballaora, llauraors en sa machoría, que después de pasarse tot el dia suant tinta pera guañarse el sòu, en conte de anarsen per la nit a una tabèrna, casino u café pera gastarse les aguiletas, u a descansar, aprofiten el temps en l' academia, es llástima que la política s' hacha clavat en ells y servixca, no de prèmit, sino de tea de discòrdia, en els pòbles ahon hiá més de una banda.

Tots els anys, pòc més u meñs, pasa lo mateix: els que tenen influènsia s' em pòrten prèmit, y els atres pasen la ma per la paret.

¿No hiaurá manera d' evitaro?

¿Será veritat?

Mos han dit que enguañ els de Lliria varen acudir al Marqués de Cáseres pera que influira a fi de qu' el prèmit se l' amportara la Banda d' aquella poblasió.

Isquierdo s' enterá, y cremat porque no habien acudit a ell, parlá en Valldecabres y se posaren els dos de acòrt pera qu' el prèmit fora pa la banda de Torrent.

Així ha soseit.

Ara Isquierdo pareix qu' els gasta guasetes als de Lliria, y els dfu:

—¿Pues no habieu acudit al Marqués?

Tipograffia EXCELSIOR

Guillem de Castro, núm. 151

TELÉFONO 118

